

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Promptuarium allegoriarum sacrarum praecipua fidei
christianae capita illustrantium: indice quadruplici
instructum post editiones 5 revisum, iam septimo
recusum**

Botsack, Johann

Francofurti ad Moenum, 1678

Articvlvs I.

[urn:nbn:de:bsz:31-142795](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-142795)

CAPUT VII.

DE LIBERO AR- BITRIO, ET STATU MISERO hominis post lapsum.

ARTICVLVS I.

DE INTELLECTUS CÆCITATE.

SIMSON CAPTUS PECCATORUM imago.

325. *Simson oculis orbatu ab hostibus*, Jud. 16. v. 21. *Nabuchodonosor oculos Zidekiæ erui iussit*, 2. Reg. 25. v. 7. *Pharaonis magna cæcitas fuit, mare rubrum ingreditis. Cæcitas animæ nostræ multò major est, spiritualibus fidei oculis orbatæ ab hostibus, peccato, Satanâ. Hæ tenebræ longè densiores Ægyptiacis*, Exod. 10. v. 22. à tenebrarum principe ortæ, Eph. 6. v. 12. Col. 1. v. 13. earundem catenis ligato, 2. Petr. 2. v. 4. 17. Hinc tenebræ sumus, Eph. 5. v. 8. 1. Theff. 5. v. 4. ex quibus verbo vocamur, 1. Petr. 2. v. 9. Hebr. 12. v. 18. per lucem, Joh. 1. v. 5. Phil. 2. v. 15. Christo oculos dante, Eph. 1. v. 18. collyrium verbi præparante, Apoc. 3. v. 18.

HOMINÈS NON ACCEPTI DEO ob cæcitatem spiritualem.

326. *Animal cæcum & claudum Dominus in sacrificiis abominatus est*, Deut. 15. v. 21. Malach. 1. v. 8. 13. Levit. 20. v. 20. 21. Omnes nos *caci* sumus in cognoscendo, Eph. 4. v. 18. *claudi* in ambulando in viis Dei: Utrumque vitium deponendum, si grata Domini victima esse volumus. *Claudos cæcosque abominabatur David*,

vid, 2. Sam. 5. v. 8. *in terra habitantes*: Hi erant idola, D. Luth. in gloss. marg. Ita Christus nostram cæcitatē averfatur & spiritualem claudicationem, in quam ob peccatum incidimus, & ob quam, ut idola, Deo abominabiles fimus.

MISERIE HUMANÆ TYPUS

in Simfone, Jud. 16.

327. 1. *Simfon vinculis areis constrictus*, d. l. verf. 21. Hæc vincula peccatum notant, quod remissione minorum, solvitur, Joh. 20. v. 23. *Quæcunque solveritis*. His gravibus peccatorum vinculis Manasses pressus est, Orat. verf. 8.

2. *In pistrinum deditus fuit Simfon*, d. l. v. 21. *Mundus* est hominibus *pistrinum*, in quod detrufi, servi facti & verâ libertate spoliati: In hoc mundi pristino laborandum nobis est, ut Israëlitis in deserto, Num. 11. v. 8. *premur mundi ingratitude typicè* adumbrata. Job. 24. v. 11. *Filia Babel molere jubetur & labores pistrini exercere*, quô servitus futura innuitur, Esa. 47. verf. 2. Genus humanum filia Babel, pristino honore exuta, molere cogitur in mundi hujus miseriis. *Mola inferior* varios labores & vanitates significare potest: mola superior cordis nostri sollicitudinem, de qua Matth. 6. v. 31. quod perpetuis curarum motibus vertitur. Vide inf. *Cor hominis navigium*. Hi pistrini labores notant simul summam operarum *vilitatem* & abjectionem, quibus homines exercentur, & extremam servitutem. Vid. Exod. 11. v. 5. cap. 12. v. 26. Thren. 5. v. 13. *Mundi autem vanitatis nihil vilius est*, Rom. 8. v. 20. Eccles. 1. v. 2.

HOMINES TALPÆ.

328. *Ob vivarum in terra defossionem*. Hoc enim modo talpæ vivæ in terra defossæ velut & sepultæ jacent;

cent: Ita homines in terrenarum rerum curis planè defixi, vivi sepulti, Matth. 6. v. 31. Luc. 8. v. 14. 1. Tim. 6. vers. 8.

2. *Ob oculorum effigiationem.* Effigiem quidem habent talpæ oculorum, oculos tamen non habent. Ita oculis suis sapè homines videntes, non vident, etiam in *cognitione Dei naturali*, Rom. 1. v. 20. 21. adeoque oculos non habent, sed oculorum solùm effigiem. In spiritualibus planè nihil oculis vident, nisi illuminati sint, Eph. 1. v. 18. & aperti à Domino, Psal. 119. v. 18. *Aperi mihi oculos, ut videam mirabilia legis tuæ.*

3. *Ob rostri similitudinem.* Talpa rostrum habet, quo terram proruit. Rostrum hoc terrenas hominum sollicitudines notare potest, terram proruentium, nil nisi terrena sapientium, Phil. 3. v. 19.

4. *Ob auditus rationem.* Talpæ terrâ coopertæ melius audiunt, quàm extractæ. Terrena libentiùs homines audiunt, quàm cœlestia, Joh. 3. v. 31. *Qui de terra est, de terra loquitur, & hæc terra est.*

5. *Ob solis odium.* Talpa solem odit: Homines verbilucem & Christum solem fastidiunt, Joh. 3. v. 19.

6. *Ob oculorum apertionem.* Talpæ in morte solùm aperiunt oculos: Ita multi homines in morte primùm aperiunt oculos, aut in inferno, ut epulo, Luc. 16. v. 23.

HOMINES TALPÆ.

329. Levit. 11. v. 30. *Talpa naturâ cæca, in immundis animalibus recensetur.* Ita homines ob naturalem cæcitatem Deo impuri; homines ergò talpæ *ob cæcitatem!* Eph. 4. v. 18. 1. Cor. 2. v. 14.

CÆCORUM MISERABILIS

conditio.

330. *Offensio facilis cæcorum:* Ita nos in spiritualibus

libus facillè impingimus, Luc. 2. ψ . 34. Rom. 9. ψ . 33. 1. Pet. 2. ψ . 8. *Via ergò Christo opus nobis est*, Joh. 14. ψ . 6. Ego sum via, Eſa. 42. ψ . 16. Jer. 31. ψ . 8. & 9. *Fidei oculò*, Eph. 1. ψ . 18. quem Christus libenter ſuppeditat, nec inuidebit, *qui cæco corporali offendiculum poni prohibuit*, Levit. 19. ψ . 14. Cur invidetis Stoici decreti fabri?

2. *In via oberratio*, Deut. 27. ψ . 18. Ita homines in viis peccatorum oberrârunt, Eſa. 53. ψ . 7. Velut *Agar expulſa in deſerto*, Gen. 21. ψ . 14. Sic Eſa. 8. ψ . 22. & quidem contumaciter, adeò, ut locum hîc Domini querela habeat, Jerem. 8. ψ . 4. medela, Jerem. 31. ψ . 22. In hanc erroris viam Adamus induxit, cujus *typus mali illi paſtores*, Jerem. 15. ψ . 6. Hæc oberratio multos à fide deſciſcere facit, 1. Tim. 6. ψ . 10. 2. Petr. 2. ψ . 15.

3. *Manuum palpatio*. Deut. 28. ψ . 29. Palpant in tenebris manibus cæci: Ita homines in *cognitione Dei* palpârunt quaſi manibus, Act. 14. ψ . 16. Act. 17. ψ . 27. Joh. 1. ψ . 10. tam *naturali*, quàm *revelata*.

4. *Conriſtatio*, Tob. 5. ψ . 12. Ita & nos perpetuâ triftitiâ vexabat, ob peccatum, cæcitas ingeni-
ta.

5. *Comitatus*: Cæcis viæ comites adjungendi ſunt: ut Marc. 8. v. 22. Ita Chriſtus viæ noſtræ dux, lux, fax, Pſal. 27. ψ . 1. aſſumendus, Joh. 14. ψ . 6.

DIABOLUS CAUSA CÆCITATIS NOSTRÆ.

331. *Sichem videns Dinam, cæcitate mentis eam perculit, ut, conceptâ prius concupiſcentiâ, libidini aſſentiret*, Gen. 34. verſ. 2. Ita Diabolus cæcos homines efficit, concupiſcentiæ indulgentes, infidelitati, 2. Corinth. 4. verſ. 4. ut ejus pravis ſuggeſtionibus indulgeant.

N

CÆ.

CÆCI SUMUS A NATIVITATE.

332. Johan. 9. v. 1. *Cæcum ab utero Christus vidit.* Hic est humani generis imago. Cæci sumus in via, Luc. 18. v. 35. ad viam erroris respicientes, Esa. 53. v. 6. frustra mendicantes: Nobis itaque appropinquavit, visum restituit Christus, lux illa & lumen mundi. Joh. 1. v. 9.

OB PECCATUM CÆCITAS
infiicta.

333. Genes. 19. v. 11. *Sodomitæ fores effracturi Loti, cæcitate percussifunt.* Ita Adamus, Deo similis esse cupiens, eum velut è domo exturbare voluit; & fores divinæ sapientiæ effringere, cupiens Deo esse similis; quapropter cæcitate percussus, Eph. 4. v. 18.

CÆCITAS HOMINUM.

334. *Caligo est sub pedibus Dei,* 2. Samuel. 22. v. 10. Psal. 18. v. 10. Psal. 97. v. 2. *Caligo hominum ignorantia est, qui in terra, adeoque sub pedibus Dei; scabellum enim pedum Dei terra, Esa. 66. v. 1. Apud Deum autem vera lux est, Psal. 36. v. 10. Sine cujus luce tenebræ sumus, Joh. 1. v. 10. ni Christus illuminet. Hirundo pullos cæcos parere dicitur, eosdemq; ab illa liberare cæcitate.* Homo cæcus spiritualiter generat hominem, à cæcitate liberare non potest hominem, 1. Cor. 2. v. 14. *Animalis homo non percipit ea, quæ Spiritus Dei sunt.* Animalis ergo fiat spiritualis.

SAPIENTIA MUNDI
stultitia.

335. Nabuchodonosor *confidens sapientia & potentia sua obbrutus,* Dan. 4. v. 29. Ita sapientes mundi stulti fiunt coram DEO, oculos habentes, nec tamen videntes, 1. Cor. 1. v. 18. *Quæramus ergo absconditam sapientiam, 1. Cor. 2. v. 7. quam Deus parvulis revelat,*

velat, Matth. 11. v. 25. quam *lex* præstat, Pſal. 19. v. 8. Pſal. 119. v. 130. Lex hæc est Domini verbum.

HUMANARUM VIRIUM

Naaman typus.

336. 2. Reg. 5. *Naaman typus* liberi arbitrii

1. *Externæ pedagogia*: Audiens Prophetam in Israël esse, ad iter se accinxit: Ita adhuc homo irrogenitus *externam pedagogiam* præstare potest, ire in templum libenter, ut Herodes, Marc. 6. v. 20. *audire*. Sempet *discere*, 2. Tim. 3. v. 7. *sectari* iustitiam, Rom. 9. v. 31. *currere* ad verbi auditum, Am. 8. v. 11. 12. cupere verbum audire, cum Sergio, Act. 13. v. 7.

2. *Mediorum præscriptione stulta*, indignatione, v. 12. d. l. Ita media Dei in conversis stulta conversioſis organa videntur, baptisumus, prædicatio, 1. Cor. 1. v. 20. & alia substituere volunt, ut Naaman, v. 12. *Sapientiam iustificant* filii stultitiæ, Matth. 11. v. 19.

INTELLECTUS CÆCITAS

comparatur ad tenebras, Eph. 4.

v. 18. Joh. 1. v. 5.

337. *Ob solis absentiam*: Tenebræ enim fiunt absente sole: Ita gratiosè à nobis recedente sole iustitiæ Christo, tenebræ fiunt in nobis, Joh. 12. v. 35.

2. *Discrepantiam*. Tenebris cum luce non convenit, 2. Cor. 6. v. 15. Ita nec intellectus cum luce divinatorum mysteriorum, 1. Cor. 2. v. 14. ulla est convenientia.

3. *Terrorem*. Tenebræ terrorem incutiunt: Ita homo inconversus ex contemplatione Dei merum terrorem concipit, ut Job. 12. v. 25.

4. *Malorum amorem*: Mali amant tenebras, Job. 24. v. 15. Esa. 29. v. 15. Ita impii amant suam ipsorum stultitiam & cæcitatem, Rom. 1. v. 22.

N 2

5. Actio-

5. *Actionum impedimenta*: Tenebræ vetant ambulare, Exod. 10. v. 22. 23. Ita cæcitas facit intellectus, ut viam lucis non agnoscamus, non ambulemus, Eccl. 2. v. 14. Nos stulti sumus, P sal. 14. v. 1. 1. Cor. 2. v. 14.

6. *Loci rationem*: Tenebræ sunt plerunque in carceribus; in inferno sunt catenæ tenebrarum, Jud. Epist. v. 6. Ita homines in hunc mundum, velut carcerem detrusi, in tenebris ignorantia sedent, Luc. 1. v. 79. Joh. 1. v. 5. *Agyptii immorigeri tenebris vexati*, Sap. 17. v. 21. Ita homines tristissimâ tenebrarum imagine in hoc mundo agitati, ni Christus vera nobis lux affulgeat, Joh. 12. v. 35.

7. *Lapsus causationem*: Tenebræ faciunt, ut quis facile impingat. Ita intellectus nostri cæcitas in mysteriis nos impingere facit: Ita Nicodemus, Joh. 3. v. 4. 12.

ARTICVLVS II.

DE VOLUNTATE,
CORDE HOMINIS.

CONCUPISCENTIA EST VINUM

Loth.

338. *Qui Sodomis elapsus, vinò inebriatus, incestum commisit*, Gen. 19. v. 32. 33.

1. Tale vinum concupiscentia, quâ Sodomis licet inferni per Christum, testamenti angelum, egressi, Zach. 9. v. 11. tamen inebriamur & spiritualem scortationem exercemus, præceptis Domini morem non gerendo. Hæc concupiscentia cogit exclamare, Rom. 7. v. 24. *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus!*

2. *Dua*